

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шлади. 143322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ до АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

В обороні рідної землі.

Промова посла д-ра Степана Барана в бюджетовій комісії
сойму дня 25. квітня 1928 року.

(Докічення.)

Іншим зовсім шляхом пішов роз-
в'яз земельного питання в теперіш-
ньому Союзі Радянських Республік.
Там революція дала в руки селян-
ського-трудового народу всю біль-
шу земельну власність так приватну,
як державну і церковну. Вправді
з юридичного боку не є це приватна
власність селян, бо радянський за-
кон приватно-земельної власності
не визнає. Але фактом є, що селян-
ство само всю землю, яку шляхом
революції здобуло, вважає за свою
власність і з тим фактичним станом
рахується навіть радянська влада.
Зокрема щодо Великої України, то
там українське селянство одержало
шляхом революції великий вартат
праці у спадщині по московських і
польських поміщиках і цього вар-
тату праці очевидно не випустить
зі своїх рук. І хоч тепер на Радян-
ській Україні обставини для селян-
ського стану далеко не ідеальні і
відносинам теперішнього юридич-
ного характеру сприяють у великій
мірі розв'яз і поступ селянського
господарства, то все море крові, що
й проляг український народ в обо-
роні своєї землі, не пішло на марно
і прийде час, що й там, на Радян-
ській Україні, відносини під цим
оглядом зміняться і український се-
ляннин закріпить за собою у своїй
державі землю здобуту шляхом ре-
волюції.

Зовсім інше положення україн-
ського селянства в межах Польщі.
Гут в наслідок польських земельних
законів не дано йому можливості
розширити вартат праці. Землю,
яку він зрошував своїм потом, одер-
жує хто інший, польський цивіль-
ний і військовий колоніст.

Земельна політика польського у-
ряду, диктована досі виключно
польськими національними інтере-
сами, до деякої міри вже банкрутує,
бо її ведено не з причин господар-
ських, але, як сказано, виключно під
хутом польської національної полі-
тики. У польській земельній політи-
ці можемо відмінити два періоди,
одні від року 1920 по 1923, другий
від початку 1924 по сьогоднішній
день. В першому періоді переважає
колонізаційна система українських
і білоруських земель, а передовсім
Холмищині, Волині і Східній Гали-
чині. Тоді український селянин май-
же не мав змоги, хіба дуже винймо-
чо, здобути землю навіть за добрі
гроші. Перед 4-ма роками відбувся
в Тернополі перед лавою суддів
присягли процес проти одного з
повітових комісарів у Тернополі за
надзвичайної влади і спроневерення.
У цьому процесі був оборонцем
з уряду агаданого земельного ко-
місари. На розправі переслухано
під присягою кількадесят колоні-
стів і кількох земельних комісарів
у характері свідків. Розправа ви-
казала, що більшість колоністів ро-
била на сході величезний інтерес
на польському державному скарбі і що
польський державний скарб прямо
нерозумно розкидав гроші між ко-
лоністів в формі ріжних підмог в
натурі і то між людьми, що навіть з
польського національного станови-
ща на це не заслуговували. Як коло-
ністи й осадники приходили люди
білі, без капіталу, без знання сіль-
сько-господарської техніки і без то-
го ідеального зв'язку і любові до

землі, яку має український селянин,
що цю любов вислав з грудей своєї
матері. Колонізацію трактували
здебільша колоністи і осадники як
спосіб особистої наживи і при пер-
шій ліпшій нагоді старалися позбу-
ти, очевидно з великим зиском, цю
землю, котру дістали даром або
майже даром. Не диво, що польська
колонізаційна політика на т. зв.
східних кресах заламила, бо так
мусіло бути, коли знехтовано май-
же в цілості господарські основи
земельної реформи.

В цьому першому періоді на осно-
ві таємних інструкцій головного зе-
мельного уряду весь земельний за-
пас призначено виключно для поля-
ків. На мої питання як оборонця у
згаданому вище процесі в Тернополі
сказав під присягою один із земель-
них комісарів, що дійсно головний
земельний уряд видав таємну ін-
струкцію для земельних урядів, у
якій було сказано, що дозвіл на на-
буття землі може здобути з правд
тільки поляк, а український селянин
може набутти найбільше 4%. Іншими
словами, в цьому періоді польський
елемент одержав около 96%, а у-
країнське селянство на Холмищині,
Волині й Східній Галичині у най-
ліпшому разі 4%.

Не треба дивуватися, що україн-
ський народ у межах Польщі ува-
жав і вважає досі земельні уряди і
міністерство земельних реформ за
уряди воюючого польського націо-
налізму. Ця політика польського
уряду є ще тим убійчою для україн-
ського селянства, що українське се-
лянство у своїй великій більшості
є вже ині спроторизоване. У
Східній Галичині відсоток селян-
ських господарств дрібних і карло-
ватих до висоти 5 гектарів виносить
найменше 80%, загально всіх госпо-
дарств, а з того що найменше 50%,
творять господарства карловаті, не-
життєздатні до 2-х гектарів. Те са-
ме явище слідно і на інших україн-
ських землях під Польщею. Всюди
там переважають господарства кар-
ловаті і дрібні та всюди відчуваєть-
ся пекучо голод землі. Цього зе-
мельного голоду не може в цілості
заспокоїти ніяка земельна реформа,
навіть тоді, коли взагалі не було би
колонізацій польським елементом,
спроторизованим із заходу. На основі
вислідів праць інж. Юліана Павли-
ковського, на українській території
в межах Польщі на схід від Сяну
і Буга по теперішню східну границю,
селянська земельна власність обій-
має 8.231.300 гектарів землі, на якій
працює 1.251.000 селянських госпо-
дарств, з чого карловатих і дрібних
господарств нижче 5 гект. 976.000.
На цій самій території більша зе-
мельна власність займає простір
5.189.100 гектарів, з чого на приват-
ну більшу земельну власність при-
падає 2.996.700 гектарів, які має в
посіданні 3.672 більших землевлас-
ників.

До кінця 1923 року розпарцльо-
вано у Східній Галичині між поль-
ським населенням 200.000 гектарів,
на північних українських землях
367.000 гектарів. Є не величезний
простір, який опинився в польських
руках з очевидною шкодою для міс-
цевого українського голодуючого
населення. Після досвідів інж. Па-
вловського запас землі пригоро-
дній дрібну культуру виносив в 1925
р. на українських землях під Поль-
щею на схід від Сяну і Буга 1.600.000
гектарів. На цю землю ждало около
мільон селянських українських ро-
дин сільського пролетаріату або
півпролетаріату і колиб розділити
весь вільний запас, то на одну се-
лянську родину припадало би коло
1/2 гектара рільної землі. Ясно, що
тут нема такого запасу рільної зе-
млі, якаб могла заспокоїти земель-
ний голод всіх селянських родин.
Величезна більшість українських се-
лянських родин, навіть колиб не бу-
ло колонізації зовні польських еле-
ментів, не знайшла би і не здобула
би вартату праці на землі. Тим біль-
ше земельна політика польського
уряду йде тут на шкоду життєвих
інтересів українського селянства і з
цеї причини цю політику з чисто
людського становища мусимо осу-
дити.

В другому періоді з 1924 року у-
країнський селянин може набути
землю від приватних парцелянтів,
але мусить за це дорого заплатити.
Природний приріст населення, що
сьогодні виносить близько пів міль-
йона душ в Польщі річно, з чого
коло 350.000 виносить приріст при-
родний сільського населення, ще
більше загрожує і так дуже пекуче
земельне питання і взагалі усклад-
нює невідраді соціальні відносини
на селі. Цей природний приріст на
селі, з якого приріст українського
сільського населення виносить річ-
но шонайменше 100 тисяч, не зна-
ходить нормального прожитку і
збільшує з дня на день армію не-
задоволених. Ця армія старається
знайти можливість екзистенції за кор-
донами краю, але цієї можливості не
може здобути, бо еміграція так се-
зонова як і стала колонізаційна є
дуже обмежена і з причин економіч-
ного характеру за кордоном і з при-
чин великих коштів, які мусить ма-
ти емігрант до Канади чи Аргентини
(Злучені Держави Америки є
замкнені для емігранта). Сезонна
зарібкова еміграція до Німеччини й

Франції є мало обемиста і тільки
незначна часть може з неї користа-
ти. Те все разом витворює відноси-
ни на українському селі прямо не-
стерпні. Українське сільське насе-
лення в Польщі чимраз більше про-
летаризується, щораз більше голо-
дує і нема навіть надії серед тепе-
рішних відносин господарських і
політичних, щоби воно цей голод
могло заспокоїти.

Український народ боровся за
свою землю і в обороні рідної землі
пролив море крові. За свою землю
буде дальше боротися і має надію,
що так як польський хлопа на По-
занщині і Поморію перечеркнув
працю німецької комісії колоніза-
ційної, так само прийде час, що й
український селянин перечеркне всі
дотеперішні наміри і праці поль-
ської земельної політики на украї-
нських землях.

Для протесту проти дотеперіш-
ньої польської колонізаційної полі-
тики на українських землях вношу
на черкнення з бюджету суму
200.000 золотих, призначеної на без-
зворотну допомогу для військових
осадників, а так само на черкнення
суми 1.500.000 золотих, призначе-
них на інвестиційний кредит для
військових осадників.

Вкінці для висвітлення, хто набуває
землю і в якій мірі українське селян-
ство в межах Польщі набуло землю
на основі обов'язуючих земельних
законів зголошую сїдуючу резо-
люцію:

Бюджетова Комісія визнає міні-
стерство земельних реформ, щоби
у своїх статистичних публікаціях
щодо вислідів переведення закону
про земельну реформу, так дотепе-
рішніх як і будучих, подавало до
публічного відома віроісповідання
і національність усіх тих, що досі
скористали і на будуче будуть ко-
ристати як набувши з колонізацій-
ної і сусідської парцеляції на основі
законів про земельну реформу.

На площині боротьби велитнів.

Чи бльокада СРСР? — Іронія історії. — Темза, Ніль і Суєз.

В статті „Сенсаційні відвідини“
намагалися ми засясувати істоту, зна-
чіння і можливий наслідки побуту
лорда Біркенгеда в Берліні. При-
їхавши до столиці Німеччини на
передодні московського процесу
проти німецьких інженерів, хоч у
характері спортсмена, лорд Бір-
кенгед, державний секретар для ін-
дій та найякірший противник тра-
воні Москви, повів таємні розмови
з німецькими державними мужами
про потребу створення англо-ні-
мецько-французького бльоку проти
СРСР. Лорд Біркенгед використав
момент німецько-радянського на-
пруження і охолодження симпатій
між Берліном і Москвою. Торго-
вельний німецько-радянський трак-
тат усе більше стає нереальним. Ро-
зуміється, полове зрізання торго-
вельних зв'язків між Німеччиною
й СРСР було би здійсненням найба-
жачіших англійських побажань. В
англійських купецько-промислових
колах сподіваються, що вже відбу-
вається підготовка до економічної
бльокади СРСР та що з кінцем чер-
вня бльокадний бляк трьох захід-
них великодержав: Англії, Франції
й Німеччини буде фактом доверше-
ння. Створення цього бльоку було

метою берлінських відвідин лорда
Біркенгеда.

В ланцюгу англійської протира-
дянської політики велику роль гра-
ють балтійські держави. Англія
спілкує за консолідацією балтій-
ських держав і підтримує створен-
ня Балтійської Ліги, зложеної з Фін-
ляндії, Естонії, Латвії й Литви, мо-
жливо з участю Польщі. Очевидно,
створення балтійського бльоку має
на меті не лише утримувати одну
з баз для англійської торгівлі і про-
мислу, але й створити основу для
майбутнього наступу проти Рад
Союзу. Створення цих двох бльоку
й пов'язання їх в один ланцюг було
би завершенням англійської підго-
товки проти СРСР. Головною пере-
поною в здійсненні планів англій-
ської політики є Польща, яка з од-
ного боку має спірні справи з Ні-
меччиною (коридор), а з другого з
Литвою (Вильно). Перед устаткован-
ням цих перепон не може бути мови про
завершення антирадянських планів
Англії. Та певноськоче, що масово по-
англійській дипломатії змислом і ме-
тою є освітати наміри з двох бльо-
ку змонтувати хоч один з великих до-
сягнень.

Площина боротьби між Бритійською Імперією й СРСР є дуже розтягнута. Інтереси цих двох велитніх кустріються всіма, на всьому земному глобусі. Поява короля Аманула в Європі пригала розбіжність інтересів двох великих імперій в Азії. Невеличкий азійський монарх, володар гірської країни (750 тис. км² простору і 9 мільйонів населення) викликав сенсацію в Європі. Відвідав він Італію, Францію, Швейцарію, Англію, Німеччину, Польщу, а тепер подався у Москву. Між державами пішла просто ривалізація щодо величавості прийняття — зі речу cum magnis comperare licet — сучасного афганського Петра Великого, цивілізатора й реформатора азійської країни. Його не лише вшановано, не лише улаштовували свята в його честь, але й обдаровували не звичайно щедро. Афганський король віддячувався за коштовні подарунки... ордерами і титулами. Король Аманула ще недавно був на англійських хлібах (Афганістан був під протекторатом). Перед дев'ятьма літами Аманула звільнився від англійського протекторату, але зовсім природно не зрезигнував з англійської платні (три мільйони фунтів стерлінгів річно). Відвідини афганістанського короля на європейському континенті мали часто товариський і господарський характер. Лише в Англії зазначився також їх політичний характер. Ставши самостійним — зі збереженням англійської платні — король Аманула негайно наважвся призначити взаємини з Москвою. Зовсім природно, що поведінка афганістанського володаря викликала погані настрої в Лондоні. Коли зв'язати, що Афганістан лежить між Індією й Персією з одного боку і підчиненими Рад. Союзом Хівою й Бухарою з другого, то заприязнення з Москвою не могло настроїти Лондону на тон палачийної прихильності. Авжеж, що Лондон робив усе можливе, щоб здержати свого годоначника перед поїздкою в Москву, але даремно. Дня 2. ч. м. коронований голова Афганістану подався у червону Москву. Відвідини першого, хоч і азійського, коронованого володаря в Москві, є без сумніву дивним проявом іронії. Як же це? Більшовики, що так скоро і безоглядно покінали своїм царем, що з російським позубували голови всім пануючим в Європі, сьогодні мусять стріти приємні умішки до азійської „величності“. Шож робити? Така вже загадковість політики. Але який це матиме вплив на маси? Повних десять літ виховувало маси в ненависті й погорді до авторитатів, до

царів і королів, призначуючи для них лише резолюції, бомби і розстріли, а тут — будь ласка — приготуйтеся до святочної зустрічі паршивенького монарха. Хіба не може бути більшої іронії. А всетаки треба залишитися й до Аманула, бо Афганістан є помостом між впливними англійськими і радянськими в Азії, бо ця країна й її королі грають не останню роль у великій, страшній, завзятій і затяжній боротьбі двох велитніх.

Немає ані одної частини світа, в якій посередньо або безпосередньо не були б загрожені з боку червоної Москви інтереси Великої Британії. Між іншим одним з таких незвичайно загрозливих точок є Єгипет. Саме тепер між Англією й Єгиптом знову прийшло до напруження і то на підкладі — здавалось би — дуже дрібної річч. Націоналістичний прем'єр єгипетського кабінету вніс до парламенту проект закону про збори. Шотайкий проект може мати спільного з великою міжнародною політикою? А однак має! Навіть цей проект є лише одним зі засобів боротьби за вдержання Суєзу, за безпеку найважливішого англійського шляху до Індії. Що так воно є, а не інакше, свідчить про це хочби той факт, що негайно після внесення законопроекту про збори на єгипетські води виїхали два панцирники й ескадра англійських кружляків.

Шож постановляє цей небезпечний законопроект? Чемберлен заявив в палаті громад, що ухвалення законопроекту підірвало б повагу Вел. Британії в Єгипті. Законопроект при здавлюванні заворушень накладає більші кари на поліційних функціонерів, як на демонстрантів. Через те власність і життя чужинців, а головні англійців в Єгипті, були б постійно виставлені на небезпеку. Декларацією з 1922 р. єгипетський уряд зобов'язався нести повну відповідальність за життя і майно чужинців.

Здійснення цього законопроекту відчинило б ворота протибритійській, а головні більшовницькій пропаганді, зверненій проти Англії, що підірвало б значіння і повагу в Єгипті, а тимчасим поважно загрожало би суєзький канал. Як бачимо, часом дрібний факт може мати великий вплив і на міжнародну політику. Розуміється під натиском Англії єгипетський уряд мусів зробити відступ, але криза в кожній хвилині може знову повстати на тій чи іншій ділянці, бо над Нілем і Суезом зустрічаються не лише протилежні інтереси Англії й Єгипту, але й Вел. Британії та Рад. Союзу.

Одно розяснення.

(Лист священика).*

На поставлене Вами питання: У чому суть тої „внутрішньої боротьби“, яка тепер настала серед нашого духовенства, а якої сайди бачите в „Ниві“, „Новій Зорі“, „Українському Голосі“, часом і в „Дні“, боротьби, яка розгорілася, особливо на останніх загальних зборах т-ва „Єдність“, годі відповісти кількома словами. Даруйте проте, коли займу Вам своїм розясненням більше часу.

Для легшого зрозуміння справи ужито аналогії. Соціалісти всіх вітників базують свою ідеологію на марксизмі. Наука Маркса — це їх євангеліє. Помимо того, що основа їх одна й та сама, діляться вони на два великі табори: на більше помірковані групи, назвім їх для ясності соціал-демократами або другим інтернаціоналом, і на комуністів (більшовиків) або на третій інтернаціонал. Між цими таборами йде завзята боротьба. Більшовики уважають і називають соціал-демократів зрадниками, а соціал-демократи величають сторонників третього інтернаціоналу фалангами, малюками, божевільними.

І ця ворожнеча не проявляється звичайним та зрозумілим.

Подібну ситуацію можна помітити і в перелі. Годі, щоб всі священики гляділи на цей світ крізь одні й ті самі окуляри. Хоч як це звучить парадоксально, але розуми тяжче змеханізують, ніж волю. Серед кожного духовенства легко знайти так само два напрями, напрямком поміркованій і напрямком крайній; значить, є також у своєму роді табор „соціал-демократів“ і табор „більшовиків“. До перших належить переважно духовенство нижче, до других духовенство вище і монахи. Це „постановлення“ є також природне й зрозуміле. Зокрема зрозуміле, що випливає з духовенства більше до аналогії диктаторський режим ніж демократичний. Не мент зрозуміле, що й монахи потягають за собою сильнішими, за тими, що мають владу, а далі, що вони схилиються до крайностей. З огляду на їх життя й виховання було би просто дивно, якби було інакше.

Між згаданими таборами, хоч оба вони в основних, принципових питаннях цілком погоджуються, нема ніколи повної згоди. Це негода, в часом і яка ворожнеча, проявляється нерідко у виді боротьби між білим і чорним духовенством. Очевидно, що відповіді до обставин і прикмет воюючих сторін способи боротьби бувають різні. Та найчастіше „третій інтернаціонал“ — дозволяє, що ужито такої

*) Думаємо, що не зробимо прикраси о. автором, друкуючи цього його листа, який розяснює доволі загальною для загладу „внутрішню боротьбу“ серед нашого духовенства. — Ред.

Жадайте

французьких
ПАПЕРЦІВ
ДО КУРЕННЯ

JOB

15-50

термінології — як спільний, послугується терором, а протилежна сторона обмежена переважно до „приятного погодження“, або остаточно до закартування перової стрілянини. Дещо інакше виглядає та „війна“, коли влада стане вишкоченою бою, а бється зі собою тільки біле духовенство в чорним.

Описана мною боротьба не повинна нікого гіршити. Цей, як я вже вказував, річ людська й природна. Зсіривши настане тільки тоді, коли деякі одиниці з одного або другого табору, що не можуть або не хочуть погоджувати свого темпераменту, уживають надто вже крепких аргументів.

Ось саме яркий епізод подібної боротьби бачимо тепер і в нас, серед нашого духовенства, і тут є для різко відмежовані від себе табори: до табору „третього інтернаціоналу“ належать два члени нашого єпископату, „верхи“ оо. Василієв, му й деякі примігиді та деякі сателіти переважно з так зв. статистичної школи. До „другого інтернаціоналу“ належить легалістський головні львівський духовенства. Митрополит займає нейтральне, а радше посереднє становище. Органом „левівців“ є „Нова Зоря“, а „соціал-демократи“ послуговуються „Нивою“, а в статі (зазв. річці й покая) користуються з услуг наших світських часописів. „Лівівцями“ патронують тепер зв'язати „марксистів“, жадає владки, а „соціал-демократи“ ставлять товариства у Львові. Завдаючи грубим грошевим підмогам (з епархіального фонду) одного владки, „третій інтернаціонал“ розвиває тепер жваву діяльність („Ухо“, „Нова Зоря“, „Правда“). „Другий інтернаціонал“, який наслідком розяснення тов-са ад. Павла синіна був на лівійсь са своєю організацією акцій, відкине й мабуть напово по відкриттю тов-а „Єдність“.

Ви питаєте далі, чому та „внутрішня боротьба“ у нас така гостра, гостріша, ніж деінде. Щоб це зрозуміти, прошу зв'язати особливий намі відносини. Кожне інше духовенство не має такого „хамського образи“, що важе, а саме, не має обрядового і заученого з ним національного питання. Наші „ортодокси“ чи „архикапелани“ поміщують скіпальним образом як „схизматичними“. Для них гарне й добре тільки те, що найбільше віддалене від столу, а це обличчя до латинського Риму. Звісно та діянка незалежність до „визвольства“, якого вони називають гаразд не розуміють. Очевидно, що „другий інтернаціонал“, який

мих. рудницьких.

Винниченко на крилах уяви.

Популярність творів Винниченка мала свою причину в одній прикметі: дуже різкі серед наших письменників: він має сміливість переносити в свої книжки різкі дискусії на дражливі актуальні теми. Одною із цих актуальностей було питання в нас про леві питання. Література суворо карає таких сміливців: актуальність є часто донюкою поштовху, а зазвичай матірню публіцистики. Більшість його несе навалю на нас інші пудли, мов дискусії студентської доби.

Написати утопічний роман не для Винниченка не сміливіша спроба, як написати історію революції, в якій він сам брав участь. Винниченко революційний реаліст, без ніякого хисту уяви. Він мислить у різних, безпосередніх об'єктивних картинах із грубої дійсності, яку може бачити фізичним оком. Відсутність творчої уяви в нього така сильна, що коли він хоче зобразити пі картину в більшому цілості і розмалювати їх до розділів повісті, талановитий новеліст стає пересічним публіцистом.

„Сонячна машина“ — пренайна соціальна утопія, в якій авторів не вдається слухати й найвище на плечі й героїв. (Істнує на це старий спосіб, на якому сучасний читач розуміється: коли герої повісті виходять малі, пересічні або попросту дурні, автор починає зазвичай, що з ними не солідаризується). Те, що в Жіль Верна було глибоко передуманою центральною ідеєю: нове відкриття або винахід, завдяки яким діє особи повісті попадають у фантастично-нове середовище, стає у Винниченка паперовою андучкою. Сонячна машина це проста скринька, яка

„дає змогу людині подорожувати самою розумною — тразом, дітям, сім'єю, солонкою: вона всьому розуму, навіть ескавітам, промислу, бурі, колючки — все робить цілком придатним до життя людини“.

Яким робом? завдяки нововідкритому мінеральному геліюнові, що „має властивість скучувати в переробляти сонячну енергію“ та різ небесної машини, сонячний хліб. Шож? усе можливе в майбутності. Але ця революційна машина має одну — ох! не ворухся в гробі Маркса! — паскальову думку прикмету. Послухайте:

* Роман у 3-х томах. „Державне Видавництво України“ 1928

„Рослина, сонячна енергія тільки тоді можуть стати сонячним хлібом, як вони увійдуть у контакт з енергією тої людини, яка робить той хліб“. Той хліб зроблений одною людиною, не може бути акцій другою... а коли може, то тільки органічно спорідненим організмом. Наприклад, мати, батько можуть уживати хліб, зроблений сином, і навпаки“.

Гідною парюю до такої божеськорозумної машини, що дає за працю людей в „коронка Зігфріда“, бережена як амулет приписують Елізою та всім її двором, у вірі, що від неї залежить успіх монархістичної ідеї. Усуспільність революційно-розна „сонячної машиною“ йде до повного економічного та духового занепаду, бо кожний, задоволюючись шлюком, не журиться про ніщо більше. У Берліні, центрі цієї суспільності, не чути нічого про людей, що відчували би потребу якоїсьнебудь духової праці: нема там навіть... повітря, що захоплення нежданним переворотом хотів би описати ця сенсаційна крила! Сам винахідник геніяльної машини Рудольф Штор, ні володар великого промислу глибокомакий Мергенс (поішній провідник пролетаріату) не переконують нас про свою індивідуальність своїми банальними відтинками та думками.

Найоригінальніша „посада“ — принцеса Еліза замалана й заміше-

на за волосся в повітрі, як уол ішні. Із тугою згадує Золю і його малюнок середовища. Шоло „революційності“ всього твору характеристична риса: пролетарі, мов мартові лоти вітхатимуть до принцеси, графів і інших „світлостей“, а поволі-сторицих аристократок припадають тохті та протакуюта безрадість. Революція в цьому світі розиться, заломлюється і відраджується до аналогії автора. На протилі дозв'язі трьох томів не почувати ні разу, як Винниченко сідаючи до повісті, підготується до неї боляч необхідною „літературною“ дентурою, щоб не писати нпр. про техніку пресо „а голови“. Містик Кампанелла одсуючи 300 літ тому „Сонячну машину“ був більше критичним, коли владу передав у руки метафізичного Сонця при співучасті Сил, Розуму та Кохання!

У всій повісті повторюється ба-ліч разів та уявлені слова авторів: „тоскою“ і „почтило“. Герої мріють, припада, що спочувати й мми, думки, настрої — „тоскою“. Мисль сповіданого духового революційного подуму, могутнього борець, що поринав та заколював окулях до „мелитовно-слезини“ „пачітїя“ „докуційної“ „почтиності“.

Чи жадав Винниченко бодя риз Уельса, пишучи цю повість? Фінанція Уельса є тем зраціоналістичною холодною, не раз сиримона на

В безконечній черзі...

Політичний процес 15-вих.

СЕМІЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ

Вердикт судді присяжних

Нині, в сьомому дні розправи, промовляв оборонця д-р Старосольський і д-р Лев Ганкович, а потім англослові своє резюме перед рад. Ангельським. Після того лав присяжних пішла на нараду. В год. 4-й поради присяжні на сядо і із провадних відчитав відповідь лав на поставлені до них питання.

Питання щодо державної зради з § 58 заперечено щодо всіх обвинувачених. Питання щодо злочинного ушкодження зал. стопів, згд. намагання злочинно ушкодити тел. дроти, подтверджено щодо Бажанського, Балицького, Піка, Генника, Горюка і Бачинського — з пролуццями еле „з особливим злосливістю“. Щодо перших трьох подтверджено це питання 11 голосами, щодо другі трійки 9 голосами. Крім того 11 голосами подтверджено питання щодо Бажанського і Генника (приманість до тайних товариств і перебування до них членів). Щодо інших ці питання заперечено.

Карний кодекс передбачує для пх містять обвинувачених кару від 6 місяців до одного року, тому ватра всі воля повинні жити на волю.

З уваги на обидлену пору просуд було проголошений завтра в 10 год. перепочушем.

ПРОМОВА ОБОРОНЦЯ Д-РА ШУХЕВИЧА.

Прас судді!

Я слухав уважно промови п. прокуратора і мну твердити, що п. прок. по дотримав слова, даного на початку пх ішньої розправи, а саме, що буде підносити в своїй промові однаково все добре і але про всі обвинувачення. Того ж його лаві промові зовсім не було, бо на все він дивився сильно побільшувачи пх шлами, він робив — вульгарно кажучи — з мухи вола, коли не слона. Я же буду послушуватися методом п. прок. і говорити цілком об'єктивно — без прибільшування і применшення.

Панове бачать тих хлопців і тули їх чолоси, близькість яких має пхавий багровий тон. Це означає, що вони переходять або шойно перейшли т. аз. мутацію, коли пхавий людський організм переходить велику зміну, як фізичну, так і пхавичну. В такому стані, в такому віці наступає все дотармові між волею і вчинком, в такому віці дитина похоче і відбав зробити неседео, того пхавіше мучить стидатися й жалувати. Тут ебор. наводять приклади, не то пераз найпхавіші діти а тому віці обирають своїх батьків і етнікати у світ, або роблять інші дурниці.

Акт обвинувачення не подає, про яку організацію (УВО чи ЗУНРО) тут може бути мова. Шойно на розправі п. прок. мавше ту організацію ЗУНРО. Близкість обвинувачених не могла подати в свій етнікати навіть надалі тої організації і загальні тут тільки говорити про револ. організацію. Що обвинувачені читали „Українського Революціонера“ і відомі Зах. Укр. Нар. Рев. Орг., в тому нічого злого, бо ті видання, як не стверджено на пхй розправі, розсилали на різні адреси, також до таких людей, що того собі зовсім не бажали.

На мою думку п. прок. поділяв мидаво обвинувачених на 3 групи, бо розправа виникла понад усякий сумнів, що такіх тріох пхаво не було. Тут можна говорити тільки про групу етнікати і групу коломітків. Щодо конспірації, то етнікати про це говорити, коли обвинувачені так широ, отверте і просто по етнікати прихвально в етнікати до асеого і не атакували нічого та не прикривали, точ п. прок. казав, що члени організації присягали нічого не зрадити й не вилати, бо інакше грозила їм смерть. Так само мавше справу з мимими пхаводивами деяких обвинувачених. Розправа виникла, що це не пхаводиві, а етнікати студентські члени (бачки), які мав в школі пхавий другий клас.

Як оборонця Балицького, Піка, Мандицького, Одицького і Генника промову відкинути запропоновані щодо них ш-

тавши а напхаві алочину в § 58, бо вони в тім напхаві нічим не провинилися. Одночасно промову відкинути також питання в напхаві приналежності до тайних товариств, бо такі студ. гуртки, до яких обвинувачені належали, не можна ніяким робом уважати тайними організаціями, як про це висказалися вже пераз асаватні фахілаві.

Юридично акт обвинувачення цілком не усоволавій. Горюк і Бачинський не можуть відповісти на свій утишок, бо їх не пралоавово при стиванні стопів чи на стопів, тільки при шляху. До атипу тут ще дуже далеко, 3 тих критик і Генник не може відповісти на алочину в § 58, тим більше, що він не приказував стивати дроти, тільки говорив про не а обвинуваченням.

При кінці кілька слів до асе, присудді, до асе, як до батьків і мужів з життєвим досвідом. Ви апаєте, що робить двайзна господица, як прийде рано до свого города і побачить, що якась ала душа витопче й поломить усе те, що буйно виростало на її грядках. Во на тоді а любово підносить, реаторіас і напхавіас поломіві цвітв чи ярипу, аби асе те привилося заново і зацвило й росло ще краще. Будитеж і ви такою двайзнаю господицею і до пхавіте тих молоденьких хлопців, а дайте їм можливість рости й розвиватися, а не видіти і загинати. Вірю, що на всі поставлені до асе питання відповісте! Ні!

Спростування.

До Пана Відпхавального Релавтора та-сонісу „Ціло“ Васіля Мурдого у Львові.

З приводу уступу п. п. „Непротесті оборонці“ у статті п. п. „У безконечній черзі“, поміщений у розгавоаному Вами часописі „Ціло“ в 27. квітня 1928 р. ч. 92 (II. 345), пресимо на основі 5.3 пресого розпорядку а дня 10. травня 1927. ДБРП. ч. 45 а тіа саміа рубриці і тими самими теренами помістив в пхавіближчому числі отсе СПРОСТУВАННЯ:

1) Не є правдою, що „Після отворення розправи предсідником от. радником Ангельським аголошувалося ще додатково два оборонці: пос. д-р Захидний (менше обі: Івана Горюка й д-р Мако Левинський ім. обі: Тимотея Ділуха“, а ате є правдою, що вже в переддень розправи, то є 24.го квітня 1928, аголошились оборонці д-р Мако Левинський, д-р Михайло Захидний і д-р Семері Шавтук у предсідання трибуналу судді О. С. Ангельського і азявили, що приймали оборону тих підсудних, які іава неаможности не а силі є заплатити обороні гонорару, між ними також Івана Горюка і Тимотея Ділуха.

2) Не є правдою, будиби ми азянали, що оборона піднімалися ми „лібіто в порозумінні а їх батьками“, ате є правдою, що оборона піднялися ми на просьбу брата одного а обжалованих (п. М. Берлада), який а уповажнення неаможних родни цитюх обжалованих промовляв їх іменем і просив а безплатну оборону та на підставі уповажнення тих обжалованих алячю а п. Іваном Горюком і Тимотеєм Ділухом, які аложив повноважність до оборони на руки д-ра С. Шавчука та аякці виразної згоди обжалованих Івана Горюка і Тимотея Ділуха висловленої нам на конференції а ними обжалованими ще а день перед розправою для 24. квітня 1928.

3) Не є також правдою, що д-р Захидний і д-р Левинський „накидалися зі своєю обороною — проти виразної волі підсудних“, а ате є правдою, що ми прикили безплатну оборону всіх неаможних обжалованих, а між ними також обох аше названих, на підставі устної і писемної просьби аступива тих родни п. М. Берлада; на підставі нашого личного порозуміння а цимж обжалованими в переддень розправи; і на підставі передання нам цієї оборони д-ром Захидником і д-ром Колодєвським, яко оборонцями установлені а уряд.

У Львові, дня 29. квітня 1928.

Д-р Мако Левинський,
Д-р Михайло Захидний.

3 парламентарної аргени.

(Власні телефонограми з 4. травня 1928.)

ВІДЛОЖЕННЯ БЮДЖЕТОВОЇ КОМІСІЇ

(ік) Бюдж. комісія відбула своє засідання шойно в понеділок. Перераа послідувала пасадіком того, що референс бюджетів міа-ств, які алячилися ще не обговорені, не є готові аі своїми рефератами. В понеділок після гавоування лав бюджетом міа-ств судивніцтва на чергу ахолоть бюджет міа-ств освіти. Крім міа-ств освіти не обговорено ще бюджетів міністерства внутрішніх справ, фінансів і військових справ.

КОНСТИТУЦІЙНА КОМІСІЯ.

Д-р Ярослав Олесницький кандидатом до Державного Трибуналу.

(ік) Сьогодні а 11 год. перепоч. відбулося під головуванням пос. проф. Маковського (і-ка) засідання соймової конституційної комісії. Радикал лав поділом місць у Держ. Трибуналі. Для пояснення азявчав, що інституцію Держ. Трибуналу (Трибунал Стану) передбачує конституція у 59 і 64 статті. До компетенції Держ. Трибуналу належить судити міністрів. Згідно а 64 статті конституції сойм абирає до Держ. Трибуналу 8 осіб зпоза своїх членів. а початку засідання предсідник пос. проф. Маковський азянав, що аголошених є 14 кандидатів (на 8 місць), супроти цього треба підняти кандидатури під голосування. Проти такого ставлення справи запропестував предсідання Українського Клубу пос. д-р Блажкович, який по-дикався на виразний принцип аакона з 27. 4. 1923 р. про Держ. Трибунал, до аказано, що вибори членів Держ. Трибуналу відбуваються а способі перелбачення для соймових комісій, себто іа при порозумінні чисельного аляча алячів. Після короткої дискусії рішено триматися аакона, після чого наступив ось такий поділ місць у Держ. Трибуналі: Перше, друге, четверте і осьме місце отримала і-ка, третє місце ППС, пхте Український Клуб, шесте Виавольас, се-ме елдіас. Від Українського Клубу предложено кандидатуру д-ра Ярослава Олесницького. Вибір етнікати, які предкладає комісія послідує на найближчому пхаворному асіданні сойму. Після конституційна комісія переводила формальну дискусію лав способом на-рад лав декретами президента.

Пам'ятайте, що аскі збірки на нагробники на могилі І. Франка треба послати до Центробанку, Львів, Ринок ч. 12. І. пос. на щадничу книжечку ч. 7818.

Останні вісти.

(Власні телефонограми з 4. травня 1928.)

АТЕНТАТ НА БІЛЬШОВИЦЬКОГО ДИПЛОМАТА У ВАРШАВІ.

(ік) Сьогодні в год. 5-й пополудни докано на ауд. Маршалківській у Варшаві атенат на шефа торговельної більшовицької місії Лізарєва. Справник атенату підбіг до автомобіля, в якому іхав ауділею Лізарєв і дити стріляв у вікно. При третьому стрілі затисся йому револьвер. Стріля Лізарєва не по-дрили, лише відламані шля екачички йому руки. Атенатичка екачичка. В ним 23-літній студент, по національності москаль, польський горожанин. Він азянав, що зотіа убити Лізарєва, як одного з найчлхавіших предетяників більшовицького уряду у Варшаві а пхмети на смерть свого батька, якого розстріляли більшовики. Після атенату пронес-лося по Варшаві погавоса, що не стріляно до Богомалова. Ця погавоса а-кликнула величаву сензацию.

АТЕНТАТИ НА УКРАЇНЦІВ.

(ік) Сьогодні у ветріах варшавських газетх є летеграма а Відня, подана пхавофіційною польською агенцією ПАЕ: „Серед тутешніх українських емігрантів азявчався велике вражіння факт, що а опублічені документи при Белі Куни були докази, що III. Інтернаціонал под-

готовався лав атенатів на провадників української політичної еміграції а Парижі, чеській Празі та Варшаві. Три комуністи, арептовані разом із Беліо Куном, апазавь до української екації III. Інтернаціоналу.

КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ НА ВІЛЕНСЬКІЙ РОЗПРАВІ.

(ік) Сьогодні 4-го на розправі Біларуської Громади у Вильні комуністичні послы уладили демонстрацію. На розправу на сяді азявчав комун. послы Вітнер, Варска і пос. аі Сель-Роб-Ліанні Вальпінський. На лаві, коли асе абули на судовій сяді, пос. Варска і пос. Вальпінський по українськи а-ложили правів обвинуваченим будиби від московських, польських і українських робітників. Предсідник суду азявчав по-ліцію, яка силую усуудати аі сяді азявчав послы. Після алягітимування іх, а-добрали їм перепустки і усуудали а судового будинку.

РЕПРЕСІЇ НА УКРАЇНІ.

(ік) Аг. Вох. повідомляє з Москви: Пре-аа подає про викриття нової неагавної опозиційної організації на Україні. Ця організація мала сильні організаційні розгалуження у Києві, Харкові і іа. У азянав а аякриттія цієї організації усуудено 86 членів КП(б)У. Сподівані є дальші реваліції. Одночасно повідомляють із України про такі масові агештування, що, мовляв, у азявчаних нема місця для арептованих, аяк азявчавь то-му до російських азявчаних.

БЛЮК НАЦ. МЕНШОСТЕЙ У НІМЕЧ-ЧИНІ.

(ік) При теперішніх виборах до німецького парламенту створався у Німеччині аляс назв. меншостей. До цього алясу аяйшли: поляки, лавні, серб-лужичани, фінляйші та латвія. Польська прес-а, яка отвертано бере від аляску оборо-ну й опіку пхй алясу (тому, що він не у Польщі), азявчав, що німецький уряд ставиться до цього алясу неохоче.

ПОЛЬЩА І ЛИТВА.

(ік) Завтра, в суботу, азявчав до Ко-па допхава делегация для справ комісії абезпечки та аляшководування у азяку із агаальними польсько-литовськими переговорами. На чолі делегати стоїть Голуако, ачальник от. відділу у мп-оті аякорд. справ.

ШВЕДСЬКИЙ КОРОЛЬ У БЕРЛІНІ.

(ік) До Берліна приїхав шведський ко-роль урочисто аятакий на лаврі. Він аямешав у будинок шведського ро-дослестя.

ВАЖНА НЕДУГА ЧЕРЧІЛІ.

(ік) Англійський міністр фінансів Чер-чиль ааполудав на еспаку. Отан пхаву га настільки поважний, що про неї а-дають бюлетени.

ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКІ БОІ.

(ік) Поміж японськими десантом і гру-пою китайських націоналістів прийавь у місті Тоіпан-Фу до боротьби. При а-тні аякучо 5 японських воїнів, а іа було ранених. Крім того у місті аякчав богато японських горожан. По еторіаі китайці аякучо та було ранених 800 людей. Японці аякавали до Китаю а-м відділи війська.

ЛЕТ „ІТАЛІЇ“ ДО БІГУНА.

(ік) Італійський аолудиплаз „Італі-а“ перелетів понад Штокгольмом. Пхав-нош Шведів та Фінляйців а дорою до бігуна. Підчас перелету лав Што-гольмом на агаальне алякування м-чаниці „Італіа“ круто повернула на а-чаниці, у напхавку до малого перелеті-а. Після того аполудиплаз алякчав лав а-сім лав будинок, у якому мешкав мав шведського геолога Маль-мрєва, лотра шведського геолога Маль-мрєва, лотра серед аляго „Італіа“. З „Італіа“ ека-е серед аляго із аемак до алого а-а пхавлений лист екачав до матери та теле-грама до шведської метеорологічної грама а пресовою подавати постійні те-стації а пресовою подавати постійні те-стації алякчав про погоду. Остання алякчавка від „Італіа“ була, що після гар-мійства від „Італіа“ а аляго а аякчав

поручає безконкурсний, у великій виборі роду чоколадки сметанової, молочної, десертної і до варення як також чоколадки, кармельки і цукри. — Не шумимо регулюємо, але квістою знаменитими виробами, зробленими з гарантією чистих смаків, хочемо здобувати приналежні кавширних круті, одночасно численні найкращіші піни.

Замовлення приймає Народна Торговля у Львові. 21—

ПОЗІРІ   **ЛІТНІСЬКА** **в** **СКІЛЬЩИНІ!**   **ПОЗІРІ**
Інж. архітект Лев Левинський   Інж. Радник Маріян Козакевич
уп. будів. Львів, Содова ч. 3.   Гребенів м. Скольного.
Виготовляють будови пансіонів, санаторіїв, плями, коштовисли, посередництва
2038   в купні будівельних парцель — негайно позаливають.

Співки „Діло“. Львів. Рухача Ю.